

Inleiding Geloof en Wetenschap deel 2 (biologie)

Vorige week hebben we kunnen zien dat de hedendaagse kosmologie en kleinste deeltjes fysica zich op zich niet verzetten tegen een godsbesef. Voor veel wetenschappers, die zich beroepen op de 'Verlichting' is dit wel het geval. Hoewel rond 1750 de natuurwetenschappen nog lang niet zover waren gevorderd als die in de huidige tijd, waren met name een aantal Verlichtingsfilosofen, zoals Diderot, zelfs geneigd om het ongodsdienstige als een morele plicht te beschouwen. De Britse historicus Jonathan Israel laat in zijn studie 'Democratic Enlightenment' zien, dat de strijd tegen adel en geestelijkheid en hun verstikkende maatschappelijke invloed in Frankrijk, hierbij een doorslaggevende rol speelden. De Franse vorm van scheiding van kerk en maatschappij - de laïcité - is een direct gevolg van de publieke en politieke overwinning van deze zogenaamde 'radicale verlichters'. Als wetenschappers, politici en andere intellectuelen heden ten dage het geloof afwijzen, dan beroepen ze zich op die Franse verlichtings-traditie. Maar de grote Duitse Verlichtingsfilosoof Immanuel Kant liet in diezelfde tijd de keuze voor geloof open. 'Er zijn twee grote volkomen onzekere factoren voor ons denken: de sterrenhemel boven ons (lees nu hier: de moderne wetenschap) en de zedenwet (de ethiek) in ons. Hoewel hedendaagse sceptici Kant steeds weer in hun a-religieuze straatje proberen te trekken, heeft hij daar geen aanleiding toe gegeven. Kant heeft het over 'de begrensdheid van onze kennis en over het fundament van onze moraal', in zijn kritische studie over de zuivere kennis (Kritik der reinen Vernunft) en zijn studie over religie binnen de grenzen van ons gewone denken (Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft).

In de fysica moge de afstand tussen wetenschap en religieuze keuzes nog tamelijk groot zijn, als we vandaag ons gaan bezig houden - samen met professor Karel van Dam - met de mens als biologisch wezen dan komen wetenschap en geloofsvraagstukken veel dichterbij elkaar toe, zoals we zullen ervaren. Waar de objecten van wetenschap in de kosmologie en de fysica alleen nog maar door 'berekening' kunnen worden benaderd, daar worden de biologische objecten vele malen concreter en soms zelfs direct waarneembaar voor het menselijk oog of in elk geval voor het 'gewapend oog', zoals de elektronen-microscop. Zoals Van Peursen impliceerde: de primitieve waarneming (door aanwijzing en benoeming verkregen) gaat door een proces van denken en redeneren (waarden) over in wetenschappelijke 'feiten', die op hun beurt weer de nieuwe waarnemingen sturen. Zo wordt wetenschap steeds complexer en religie steeds intrigerender. Ik wens u een goede bijeenkomst met Karel van Dam.